

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	6
1.1. Визначення поняття заробітна плата, її системи, форми та види. Нормативно-правове забезпечення оплати праці.....	6
1.2. Облік особового складу та використання робочого часу	15
1.3. Нарахування заробітної плати та інших виплат. Утримання із заробітної плати	20
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ТОВ «БЛЕЙД»	26
2.1. Загальна економічна характеристика підприємства ТОВ «БЛЕЙД».....	26
2.2. Особливості формування обліку, документального забезпечення заробітної плати на ТОВ «БЛЕЙД»	30
2.3. Проблемні питання обліку розрахунків по заробітній платі на підприємстві	46
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	49
3.1. Внутрішній контроль розрахунків з оплати праці.....	49
3.2. Аналіз розрахунків з оплати праці.....	54
3.3. Шляхи удосконалення обліку та контролю розрахунків з оплати праці.....	64
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Актуальність теми. Заробітна плата є однією з найважливіших і найскладніших економічних категорій, що формує стимулювання трудової діяльності і є основним джерелом доходу найманих працівників, індикатором, що визначає загальний життєвий рівень працівників і є ефективним засобом мотивації працівників. З іншого боку, для роботодавців заробітна плата є значною часткою витрат виробництва. Тому питання дослідження праці і заробітної плати є актуальними як для працівників, так і для роботодавців. До того ж заробітна плата є потужним і найважливішим засобом щодо стимулювання продуктивності праці та її зростання, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості продукції, підвищення ефективності виробництва, зростання як добробуту громадян, так і економічних процесів в країні загалом. Особливої актуальності ці питання набувають у період кризових процесів, що зумовлює необхідність поглибленого дослідження економічних процесів, що відбуваються на підприємстві і полягають у зборі, обробці і контролі обліково-аналітичної інформації щодо праці, її продуктивності та її оплати на підприємстві.

Нині ефективність функціонування підприємства залежить від обліку і контролю факторів, які відображають об'єктивно наявні відмінності, пов'язані з кінцевими результатами праці і заробітної плати кожного працівника і діяльності підприємства загалом. Дослідженню цієї теми присвячено багато робіт українських і зарубіжних вчених, таких як: Н. Ю. Мардус, В. В. Іваненко,

Н. М. Грабова, В. Г. Герасимчук, Х. Валленройтер, А. В. Андрейчиков, Є. В. Мних, Н. М. Ткаченко, В. П. Завгородній, О. В. Лишиленко, В. С. Лень, В. В. Гливенко, Л. І. Лук'яненко, В. І. Єфіменко, М. Р. Лучко, І. Д. Бенько, М. Т. Чумаченко, Г. В. Савицька. Тему «Особливості обліку і аудиту праці і заробітної плати на підприємстві» розглянула Н. Ю. Мардус. У дисертаційному дослідженні Н. В. Шульга вважає, що удосконалення методики обліку розрахунків з праці та заробітної плати передбачає їх узгодження з нормами П(С)БО 26 «Виплати працівникам», трудового й податкового законодавства та міжнародною практикою формування звітної інформації про поточні, довгострокові виплати працівникам і їх забезпечення. Незважаючи на значний вклад в дослідження обліку заробітної плати усіх вчених, я продовжую вивчення цього питання, тому що постійно змінюються методи удосконалення обліку заробітної плати.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної роботи є дослідження теоретичних та організаційних питань обліку та контролю оплати праці, обґрунтування і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку і контролю розрахунків з оплати праці на підприємствах.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі завдання:

- дослідити сутність оплати праці як економічної категорії;
- визначити сучасні економічні особливості форм, систем і видів оплати праці на підприємствах;
- встановити основи організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємствах;
- визначити методику контролю розрахунків з оплати праці на підприємствах;
- дослідити документальне оформлення розрахунків з оплати праці;
- проаналізувати аналітичний і синтетичний облік розрахунків з оплати праці;
- визначити систему організації бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці та документообігу на підприємстві;

- удосконалити підходи до організації контролю та обліку розрахунків з оплати праці.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку і контролю розрахунків з оплати праці в ТОВ «БЛЕЙД». Предметом дослідження є методичне забезпечення та діюча практика обліку і контролю розрахунків з оплати праці на підприємстві.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи пізнання: спостереження, узагальнення, порівняння, абстракції, індукції і дедукції, вимірювання взаємозв'язків, поєднання аналізу та синтезу, історичного і логічного підходів (при дослідженні сутності оплати праці та розрахунків пов'язаних з нею, структури заробітної плати та фонду оплати праці, механізму організації оплати праці, основних елементів бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків з оплати праці), а також спеціальні методи-статистичні групування, економічний аналіз, економіко-математичні методи.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження роботи є нормативні документи, які регулюють питання обліку розрахунків з оплати праці, а також підручники, навчально-методичні посібники, монографії, наукові статті, законодавчі акти Верховної ради України, урядові рішення та постанови. Для практичної частини була підібрана первинна документація розрахунків по заробітній платі ТОВ «БЛЕЙД», фінансова та статистична звітність.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження дозволили зробити певні висновки, що заробітна плата в займає одне з центральних місць у системі бухгалтерського обліку та обліковій політиці підприємства. Задача обліку та контролю оплати праці полягає у контролі за кількістю, контролі за якістю затраченої праці, контролю за чисельністю працівників та контролю виконання робочого часу. Отримують винагороду за працю підлеглі, які мають відповідні записи у трудовій книжці. Розмір заробітної плати встановлюється в залежності від таких факторів: складність роботи; умови, в яких вона виконується; кваліфікаційно-ділові якості працівника; результати виконаної роботи працівника. Порядок нарахування або ж оплати праці на підприємствах України проходить згідно з чинним законодавством.

Здійснюючи облік розрахунків по заробітній платі потрібно:

- точно і своєчасно документально оформлювати дані про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці;
- правильно нарахувати оплату праці кожному працівнику відповідно до діючих положень;
- дотримуватися порядку розподілу оплати праці за об'єктами бухгалтерського обліку;
- повно і своєчасно робити розрахунок з працівниками з оплати праці; своєчасно складати та подавати бухгалтерську і статистичну звітність з оплати праці.

Досліджуване підприємство - ТОВ «БЛЕЙД», основним видом економічної діяльності якого є оптова торгівля фарфором, скляним посудом і засобами для чищення. Протягом 2016-2017 років на ТОВ «БЛЕЙД» спостерігається тенденція до покращення одного з основних параметрів його життєздатності - рентабельності, яка збільшилась на 4%. На підставі проведеного дослідження теоретико - методичних питань, критичної оцінки

діючої практики обліку та контролю на підприємстві було встановлено наступне: обсяги реалізації товарів у 2017 році порівняно з 2016 збільшились на 252,1 %, що обумовило збільшення фонду оплати праці працівників. Середньорічна зарплата одного працівника у 2017р. порівняно з 2016р. зросла на 13,1 тис. грн. це відбулось за рахунок встановлення мінімальної заробітної плати з 2017р. у розмірі 3 200,00 грн. Як свідчать дані таблицю використання робочого часу за 2016-2017 роки, то спостерігається нестабільна динаміка кількості працівників на підприємстві. У вересні 2016 року згідно наказів про прийняття на роботу було працевлаштовані 23 особи. З січня по травень 2017 року кількість працівників на підприємстві збільшилась до 30 осіб, що на 7 робітників більше, ніж у вересні 2016 року.

Ознайомившись з порядком нарахування та утримання при розрахунку із заробітної плати можна стверджувати, що методика розрахунку нарахувань та утримань відповідає методиці, викладеній у листах, інструкціях та нормативно-правових актах з обліку оплати праці, а вся облікова робота по розрахункам з оплати праці провадиться автоматизовано з використанням комп'ютерної програми, що значно полегшує роботу бухгалтера, зменшує ризик помилок при нарахуваннях та підготовці звітності.

Однак, при дослідженні даної теми було виявлено ряд проблем та розроблено рекомендації та пропозиції, спрямовані на їх вирішення. До основних недоліків можна віднести низький рівень оплати праці на підприємстві, який не є стимулом для підвищення продуктивності праці робітників підприємства.

Для створення найбільш вдалої та вигідної організації обліку на базі підприємства необхідно: запровадити максимально правильні методи та процедури на в положенні про облікову політику, які могли б використовуватися на базі підприємства для коректного ведення бухгалтерського обліку, включаючи розрахунки з оплати праці. Також вдалим варіантом буде документування та обґрунтування вибору найбільш ефективних для нашої країни форм або систем оплати праці, в змозі яких буде запровадити

підвищення продуктивності праці та повне використання робочого часу. Розробка нових графіків документообігу для оформлення документації, які напряду зв'язані з обліком розрахунків згідно оплати праці. Також важливо детально прописувати усіх виконавців та строки складання документів, що дає змогу оптимізувати час обробки документації та забезпечення чіткого руху документів між виконавцями облікового процесу, які безпосередньо пов'язані з обліком оплати праці. Саме завдяки такому графіку документообігу з'являться чітко розподілені функції обліку між різними відділеннями бухгалтерії. Дуже вдалим для вдосконалення контролю оплати праці на підприємствах є організація служби внутрішнього контролю, який зможе дозволити максимізувати інформаційний потенціал. Завдяки цим нововведенням можна також вдосконалити знання всіх тонкощів діяльності підприємства, не нівелюючи в цей час правильність ведення обліку цієї ділянки. Одним із можливих напрямів удосконалення оплати праці працівників є підвищення матеріальної зацікавленості працівників шляхом застосування наступних є мотиваційних заходів, а саме: преміювання, надбавки та доплати, надання додаткових відпусток, запровадження соціального пакету – надання роботодавцем певних благ працівникам у вигляді пільг, привілеїв, компенсацій особистих витрат, пов'язаних з роботою (мобільний зв'язок, транспорт, оренду або придбання житла в іншому місті тощо), і соціальних гарантій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] : Кодекс України, затверджений Верховною Радою УРСР від 10.12.1971 № 322-VIII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Конституція України [Електронний ресурс] : Конституція, затверджена Верховною Радою України від 28.06.1996 № 254к/96. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96>
3. Лист Міністерства праці та соціальної політики України від 09.12.2010 № 912/13/155-10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-labor-and-socialpolicy/1509-912.html>
4. Лист Міністерства фінансів України «Щодо створення підприємствами забезпечення на виплату відпусток працівникам» від 09.06.2006 № 31-34000-20-25/12321. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://law.dt-kt.com/?p=4823>
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» від 01.01.2012 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
6. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, 2014, видання 2015 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf
7. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 11.02.2000 № 85/4306. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z85-00>

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів України від 28.10.2003 № 601. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1025>
10. Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням [Електронний ресурс] : Порядок, затверджений Кабінетом Міністрів України від 26.09.2001 № 1266. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-п>
11. Порядок обчислення середньої заробітної плати [Електронний ресурс] : Порядок, затверджений Кабінетом Міністрів України від 08.02.1995 № 100. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/100-95-%D0%BF>
12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
13. Про відпустки [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 15.11.1996 № 504/96. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80/page>
14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 28.12.2014 № 77-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77-1969>
15. Про Державний бюджет України на 2016 рік [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 25.12.2015 № 928-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/928-19>
16. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [Електронний ресурс] : Положення, затверджене Міністерством фінансів 71

України від 24.05.1995 № 88. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z68-95>

17.Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 23.09.1999 № 1105-XIV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

18.Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] : Інструкція, затверджена Міністерством фінансів України від 30.11.1999 № 291. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page14>

19.Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці [Електронний ресурс] : Наказ Державного комітету статистики від 05.12.2008 № 489. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2008/489/489_2008.htm

20.Про затвердження типової форми первинного обліку № П-2 «Особова картка працівника» [Електронний ресурс] : Наказ Державного комітету статистики України та Міністерства оборони України від 25.12.2009 № 495/656. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2009/495/495_2009.htm

21.Про оплату праці [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 24.03.1995 № 108/95. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95>

22.Про порядок ведення трудових книжок працівників [Електронний ресурс] : Інструкція, затверджена Міністерством праці України, Міністерством юстиції України, Міністерством соціального захисту населення України від 29.07.1993 № 58. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1093>

23.Про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян [Електронний ресурс] : Інструкція, затверджена Міністерством охорони здоров'я України від 13.11.2001 № 455. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1005-01>

24. Про порядок заповнення листка непрацездатності [Електронний ресурс] : Інструкція, затверджена Міністерством охорони здоров'я України, Міністерством праці та соціальної політики України, Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2004 № 532/274/136-ос/1406. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1456-04>
25. Демченко М. М. Облік та оподаткування виплат працівникам підприємства у контексті законодавчих змін [Текст] // Молодий вчений. – 2016. – № 2 (29). – С. 31–37. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/2/9.pdf>
26. Зверяков М. І. Перспективи формування нової якості зростання // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 59–74.
27. Зверяков М. І. У пошуках виходу з кризи / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2013. – № 8. – С. 4–22.
28. Камінська І. Р. Створення резерву відпусток на підприємстві [Текст] / І. Р. Камінська, Н. Й. Радіонова // Вісник КНУТД. – 2014. – № 2. – С. 219–226. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?c21com=2&i21dbn=ujrn&p21dbn=ujrn&image_file_download=1&image_file_name=pdf/vknutd_2014_2_34.pdf
29. Кравченко М. А. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з оплати праці [Текст] // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 15. – С. 71–74. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2010/18.pdf
30. Лишиленко О. В. Фінансовий облік: Підручник. – [вид. 2-ге, перероб. та доп.] – К.: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2008. – 556 с.
31. Овсюк Н. В. Виплати працівникам за П(С)БО 26 та МСФЗ (IAS) 19: порівняльний аспект [Текст] / Н. В. Овсюк, О. Ю. Радченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – № 3(24). – С. 360–368. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/5957/1/360.pdf>

32. Овсюк Н. В. Документальне забезпечення контролю витрат на оплату праці [Текст] // Вісник КНТЕУ, 2014. – № 5. – С. 23–33. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2014/05/4.pdf>
33. Овсюк Н. В. Організаційно-економічні основи побудови внутрішнього контролю витрат на оплату праці [Текст] // Проблеми економіки, 2014. – № 2. – С. 249–254
34. Редзюк Т. Ю. Особливості контролю розрахунків з оплати праці [Текст] / Т. Ю. Редзюк, С. С. Дем'яненко // Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. – № 4. – С. 1027–1031. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/215.pdf>
35. Резерв відпусток: створення та використання. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zpl.com.ua/content/rezerv-vidpustokstvorennya-ta-vikoristannya>
36. Семененко В. М. Економічна теорія. Політекономія: навч. посібник [Текст] / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с.
37. Сенча Я. В. Дослідження технології обліку розрахунків з оплати праці, яка використовується на виробничих підприємствах України [Текст] / 74 Управління розвитком, 2013. – № 23. – С. 48–50. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Uproz_2013_23_22.pdf
37. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник / за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – [вид. 6-те, перероб. та доп.] – К.: Алерта, 2011. – 1042 с.